

bh ehyknϕuch dk mRl o
, frgkfl d , @ /kkfebd n' ;

[fgUhh]

الاحتفال بمولد النبي ٢ رؤية شرعية وتاريخية

[اللغة الهندية]

I dyu

vrkmjgekū ft+ kmYykg

عطاء الرحمن ضياء الله

I ákk'ku

'kQhdjgekū ft+ kmYykg enuh

مراجعة: شفيق الرحمن ضياء الله المدني

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

الرياض - المملكة العربية السعودية

इस्लामी आमन्त्रण एवं निर्देश कार्यालय रब्वा, रियाज़, सऊदी अरब

1429 - 2008

islamhouse.com

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

fcfLeYykfgj žgekfu j žhe

ešvfr esjcku vks n; kyqvYykg dsuke l svkjEHk djrk gA

الحمد لله رب العالمين، والعاقبة للمتقين، والصلاة والسلام على المبعوث رحمة للعالمين، نبينا محمد وعلى آله وصحبه أجمعين، ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين، أما بعد:

gj izdkj dh izka k vks xqk&xku loz ldkj ds icyugkj vYykg ds fy,
;k; gS ftl us gea viuh egku Ńik ls blyke dh uer ls lEekfur fd;k
&ftl lsc<+dj bl nfu;k ea dkbZ vl; uer ugh& vks mls vius vflre
lUnšVk egEen lYyYykgq vyfg o lYye ds gkFka ij lEiwkZ dj ds gekjs fy,
ilUn dj fy;ka rFk vYykg dh Ńik vks 'kFUr vorfjr gka ml ifrf"Br
i&Ecj ij ftUgka us blyke ds izkj dk drD; mEer dh [ks [kgh ¼ kfk fparK ½ds
l kfk mUke <α ls ijk fd;k vks mEer dks ,d mTToy ifk ij NkM+dj x;s
ftl ls ogh 0; fDr HKVds xk tks vR; Ur vHkxk gkxka

vr%vc bl /keZ eafdl h deh ;k of) dh dkbZ xtkbz k ughA fdUrq blyke
ds ndeuka us &ftUga blyke dk iHko vks QSyko dkVs [kkrk gS vks mUga dsk
vks xtl s ls xlr dj nrk g& dñ yxka ds fy, fcnvrla dks ldkj dj mUga
vPNs ikkcd ea izrq fd;k gS vks mUga tgn] ijgst&kjh] vYykg dh lehir k
vks j lwy ls egfcr ds : i ea izV fd;k gS ftl dk mls; muds /keZ dks
fcxMuek gS rfd lqura vijfpr vks vutku gk tk,i vks mu dk LFku
fcnvra xg.k dj ya l kfk gh l kfk dñ nqV myek vks r l oop okyka us bl s
yxka ds chp l jnkjh vks dekbZ dk l kku cuk dj bu fcnvrla dks vf/kdkf/kd
QSyk;k vks ipfyr fd;k ;gk rd fd eq yekuka ea taxy dh vlx ds leku QSy
xbā vks l k/kj .k yxka us blga usdh vks iq; dk dk;Z l e>dj viuh vks [ka ls
yxk fy;k vks budh l j {kk vks l j {k.k dks vfuok;Z l e>us yxA

, d h voLFk ea l pur dk icyu djuk vks fcnvr ds fo:) mB [kMg gkuk
; Fk'kDr iR; d eq yeku fo'kSkdj /keZ Kkfu;ka dk drD; gA fuEufyf[kr ysk
bl h Jākyk dh , d dMh gA

orZeku l e; ea QSyh gbZ fcnvkr ea ls ,d ?k.kr fcnvr jcmv&v0oy
dh ckjgoha rkjh[k dks i&Ecj egEen lYyYykgq vyfg o lYye ds tle fnol
ds mRl o ¼t'u ½ ds : i ea eukuk gS ftl s nfu;k ds foHku ns'ka ea eq yeku
cMg-g"lZ o mYykl l s eukrs gA fdUrq bl t'us ehykn dk /kfeZd rF; D;k gS

bl dk ,srgkfl d vl/kkj D;k gS bl f?kukouh iFkk dk edjye lemk; ea dgk; ls
pyu gq/k vlj bldk vfo"dkj djus okya dk bl ds ihNs D;k mls; Fkk\
vf/kdkk ykx bl ls vifjpr vlj vpr gA ;fn bl dh okrfodr k ds izk'k
ea yk;k tk, vlj bldk vfo"dkj djus okya ds edk ls inkz mBk;k tk, rks
lqurs jly ds 'knbz vlj egcrs jly ds uke ij tku funkoj djus okys
ed yeku le>&cw> lsdke yrs gq bl vlr; vlj voS ijEijk lsvius vki
dks nij vlj vyx&fkyx j[kaxs vlj bl dk Lo; aHkh fojksk dja xA

o djvku vlj gnhl ea bl dk mYys[k gkuk rks cgr nij dh
ckr gS dgha bl dk ldr rd Hkh ugha feyrkA

o iSEcj l YyYykgq vyfg o l Yye us vi us ijs thou dky
ea u rks Lo; a vi uk tle fnol euk; k] u vi us fdl h
l gkch dks bl dk vkn'sk fn; k vlj u gh vi us ejus ds ckn
bl seukus dk dkbz ldr fn; kA gkj vki us vi us l kffk; ka dks
bl ckr dh prkouh vo'; nh fd dgha bl kbz ka ds l eku ejh
izka k djus ea l hek dks ikj u dj tkukA

o bl /krhZ ij l gkck jft+ Yykgq vlge l s c<+ dj iSEcj
l YyYykgq vyfg o l Yye lsvikj egcr djus okyk]
iSEcj l YyYykgq vyfg o l Yye dh l purka dk lokf/kd
Kku j[kus okyk vlj iSEcj l YyYykgq vyfg o l Yye dh
'kjhvr &/keZ 'kkL=& dk vR; f/kd ikyu djus okyk dkbz ughA
fQj Hkh fdl h ,d &ek= ,d& l gkch us Hkh vki l YyYykgq
vyfg o l Yye ds tle fnol dks ugha euk; kA

o l gkck jft+ Yykgq vlge ds i'pkr l oZ'SB ykx og ga tks
muds ckn vk,] ftUga ^^rkcbZ** ds uke l s tkuk tkrk gA
buds l e; dky ea Hkh iSEcj l YyYykgq vyfg o l Yye dk
tle fnol ugha euk; k x; kA rkcbZ ds ckn ds l e; dky
ea Hkh fdl h us bh ehyknuch l YyYykgq vyfg o l Yye dk
R; kgkj ugha euk; kA

o pkj i fl) beke vFkk% beke vcwguhQk] beke ekfyd]
beke 'kkQbz vlj beke vgen &jfgegeYykg vtebZ&
ftudk ed yekuka ds fudV cgr cMk egRo vlj bLyke dh
f'k{kk ds izkj.k ea cgr cMk ; kx nku gS bu ea l s fdl h ,d
beke us Hkh iSEcj l YyYykgq vyfg o l Yye ds tle fnol

dk s u rks Lo; a euk; k vksj u gh bl s eukus dk fdl h dks
l pko fn; kA cfYd buds l e; dky ea bl dk uke rd ugha
l uk x; kA

iz u mBrk gS fd ; g fcnvr dc] dS s vksj dgk; l s vkbλ bl dk
vfo"dkj & bzt kn& djusokysed yeku Hkh rs; k ---\

l c l sigysftl us; g fcnvr bzt kn dh og ^cuwmcn vy&dmg* gS tks
vius vki dks Qkreh dgrs Fks vksj vyh fcu vch rkyf jft+Yykgq vlgq ds
l rku dh vksj bufr l kc djrs FkA okLro ea og ^ckfruh /keZ ds l hFki dka ea l s
gS mudk nknk ^bcus nhl ku* & tks ^vy&dmg* ds yde l s ifl)] tkQj fcu
egEen vl & l knd+ dk vkt kn fd; k gvk x yke vksj ^vgokt+ dk ckl h FkA
bjkd+ea ckfruh /keZ ds l hFki dka ea l s FkA fQj og ejkdqk pyk x; k vksj ogk
ml us vdh fcu vch rkyf dh vksj vius dks ell m fd; k vksj ; g xpku
fd; k fd og muds oak l s gA tc ml ds l kfk dVvj jkQft+ka & 'kh; k& dk , d
l eg l fEefyr gks x; k rks ml us ; g nok fd; k fd og egEen fcu blekby
fcu tkQj vl & l knd+ ds oak l s gA ml gka us ml ds bl nok dks Lohdkj dj
fy; kj gkykd okLrfodr k ; g gSfd egEen fcu blekby fcu tkQj vl & l knd+
us viuh dks l rku ugha NkA h FkA ml ds ekuus okyka ea l s genku fcu djer
Hkh Fk ftl dh vksj dQ; kr djker g dh fulcr gA fQj , d l e; ds i'pkr mu
ea l bh fcu vy&gd si fcu vgen fcu vcnkykg fcu eku fcu nhl ku
vy&dmg ds uke l s ifl) 0; fDr idV gvk vksj ml us viuk uke o ulc
cny fn; k vksj vius ekuus okyka l s dgk fd ea mcnkykg fcu vy&gl u fcu
egEen fcu blekby fcu tkQj vl & l knd+ gA bl idkj ejkdqk ea ml ds
fQRus dk mn; gvkA

fdUrqbYes vUl kc %oakkoyh 'kkL=1/2 ds ekfgj vloskda us bl ds bl ulc ds
nok dk [k.Mu fd; kA pwpj jchmy&vkf[kj 402 fgth ea QdQk] egf l hu]
dkft+ka vksj l nkp kj; ka dh , d tekvr us egtjuka %g Lrk{kjr i=1/2 rS kj
fd, tks Qkrf; ka & mcn; k& ds ulc ds [kMu ij vk/kfjr Fks vksj l c us ; g
xokgh nh fd felz dk 'kkL d% eu+ij fcu utkj fcu evn fcu blekby fcu
vcnkykg fcu l bh tc ejkdqk ds nsk ea igpk rks ogk ml us viuk uke
mcnkykg vksj yde egnh j [k fy; kj] ml ds iwt [kQjt FkS vyh fcu vch
rkyf dh vksj kn ea mudk dks ulc ugha gS vksj tks dN bugka us nok fd; k gS
og ckfry vksj >B gS cfYd vyh fcu vch rkyf ds ?kj kus ds fdl h 0; fDr ds
ckjs ea gea ; g Kku ugha fd ml us bu yskka dks [kQjt ?kS'kr djus ea l dkp
fd; k gka felz dk 'kkL d vksj ml ds iwt dQj Qkj %ukLrd 1/2 Ql l kd+ %i ki h 1/2

Qđtkj ¼ngkpkjh½ eyfgn ¼v/keZ½ vŁš ftłhd+ ¼/keZ HkZB½ gš blyke ds budkjh vŁš etfil ; r ¼vfxu intk½ vŁš l ufo; r ds J) kyw gA blgka us gmm ¼/keZ nM½ dks eŁRry ¼uyfcr½dj fn; k] 'kjexkgka dks oŁk dj fn; k] 'kjk dks gykg dj fn; k gS vŁš jDrikr dk cktkj xeZ dj j [k gA vřc; k & bZ nrk& dks xkyh nrs gš iŁZka ij f/kDdkj djrs gA vŁš ięšojrk dk nkok djrs gA bl egtj ¼kš.kk i=½ ij guQh] ekfydh] 'kkQb] gęyh] vgyg gnhl] vgyg dyke] vulkc ds ekfgj vŁškdŁ vyfo; ka vŁš l k/kj.k yŁska ds gLrk{kj mifLFkr gš tks lc ds lc muds ulc dk [k.Mu djrs gA vŁš mlga etŁ ¼vfxu intd½ ; k ; gm dh vŁškn ea ls ?kš"kr djrs gš mnkgj.kr% bu gLrk{kj drikZka eŁ vy&ęZk] vj&jth] vcę dŁle vy&ttjh] vcw gŁfen vy&vlQjkbZuh] vcę glu dęjh] vcę vCnŁykg cŁkoh] vcę vCnŁykg l ęjh vŁš vcę dŁle ruŁkh gA dŁ myek us buds [k.Mu ea iŁrda fy [k gA vŁš bl ckr ls inkZ mBk; k gSfd budk /keZ iR; {k : i l s jQŁ+vŁš r'k; ; qFkk vŁš iŁk : i l sek= dQz FkA ¼vy fcnk; k ou fugk; k] bCus d l hj 5/537&540½

Qkfrfe; ka &mcšn; k& dk iŁsk felz ea 5 jetku 362 fgth ea gŁv] vŁš ; gh mu ds 'kkl u dky dk vkjEHk gA pŁkps l k/kj.kr% tle fnoł ¼cFkZ Mš cj l h ½ eukus vŁš fo'kškdj iŠŁcj l YyYykgq vyšg o l Yye ds tle fnoł dk t'u eukus dh fcnvr mcšn; ka ds dky ea iŁV gŁZ vŁš blgka yŁska us igyh ckj eŁ yekuka ds fy, voŁk &fcnb& t'uka vŁš mRl oka dk }kj [kšy] ; gŁ rd fd ; s yŁk iŠŁcj l YyYykgq vyšg o l Yye dk tle fnoł] vyh fcu vch rŁfyc dk tle fnoł] glu dk tle fnoł] gŁ šu dk tle fnoł vŁš Qkfrek tęjk dk tle fnoł eukus ds l kFk l kFk] etfil ; ka vŁš bZ kbZ ka ds R; kškj ka dks Hkh cMš g"lZ o mYykl l s eukrs Fš mnkgj.kr% uŁ jkš} xrkl] ehykns el hg ¼Ø l el ½ vŁš vnl vŁfnA ; g bl ckr dk Li"V ięk.k gSfd og blyke l sfdruk nį vŁš bl ds fojksŁh FkA rFkk ; g bl ckr dk Hkh rdZ gSfd og mįkŁr mRl oka dk l ŹBu iŠŁcj l YyYykgq vyšg o l Yye vŁš vki ds oak l segŁr ds dkj.k ugh djrs Fš cŁyd bu mRl oka dk vfo"dkj djds buds iŁNs mudk mnas ; vius cŁruh /keZ vŁš vlR; fopkj/kkj dks yŁska ds cŁp Qšyuk vŁš ipkj djuk rFkk mlga l R; /keZ vŁš 'kQ vŁLFk l sfoeŁk djuk FkA

iz u ; g gSfd D; k dkbZ cŁ) eku vŁš vius /keZ l s vŁLFk j [kus okyk eŁ yeku bu mcšn; ka &Qkfrfe; k& dh ?k<Ł gŁZ bl ?kř.kr fcnvr dks eukuk i l Un dšxk!!!

bl h ij cl ughŁ cŁyd ml le; dky ds l kęftd fLFkr ij nřV djus l s kkr gŁk gSfd mcšn; ka dh jktulfr dŁy ,d mnas ; dks iŁr djus ij

vkdff"lz Fkh vlsj og Fkk ijs l ak"lz vlsj fu%okfzk ds l kfk ylska dks vius /keZ dks
Lohdkj djus ij rRij djuk vlsj mls felz rFkk vkl ikl ds vius iz kkl u
Ns=ka ea l kkl; /keZ cukukA bl ds pyrs mcbh 'kkl d ; gfin; ka vlsj bz kbz; ka ds
l kfk vR; Ur l gkukfir vlsj fjkv; r dk 0; ogkj djrs Fks mlga cM&Cms inka vlsj
el=ky; ka ij fu; Dr djrs Fka nlljh vlsj vgy&l qur ds l kfk mudk 0; ogkj
ml ds foijhr Fkk] rhuka [kyOk ¼vcq cd] mej] ml eku jft+Yykgq vlgæ½ vlsj
buds vrfjDr vU; l gkck jft+Yykgq vlgæ vlsj l kkl; l qur; ka dks feæj o
esjkc l sykur fd;k tkrk Fka 372 fgth ea ijs felz nsk ea rjkohg dh uekt+
cln dj nh xba 395 fgth ea felz ds Hkrj l elr efltnk bekjrk Hkouk
dfelrkuka vlsj nplkuka ij iwtka ds f/kDdkj vlsj ykur ij l feyr ckra
fy[kokbz xba vlsj mlga jakka l s jak x; ka bu l Hkh phtka l sc<+dj ; g fd mcbh
'kkl d &eulij fcu utkj& us myfig; r &bz oj gks& dk nok fd;k vlsj ylska
dks vkn'sk fn;k fd tc [krhc feæj ij ml dk uke ys rks ml ds l Eeku ea l c
iDr cukdj [kms gks tk; j pklps ml ds l elr nskka ea , d k gh fd;k x; k] ; gk
rd fd gjeu 'kjhQ& ea Hka felz okyka dks fo'k'sk : i l s ; g vkn'sk Fkk fd tc
ml dk uke vk, rks og l Tns eafxj tk;k djA

D; k fQj Hkh , d xj reUn eq yeku bu bLyke ds 'k=qka
ds vfo"dkfjr f?kukouh fcnvr dks eukus dks i s Ecj
l YyYykgq vyfg o l Yye l s eg[cr] J) k vlsj l Eeku
dk uke ns xk \!!!

bLykeh Hkkbz; kd ; g gs bl ehykn dh , srgkl d i"b Hkne &ft l s vkt cgr
l kjs eq yeku cM&gh g"lz o mYkl ds l kfk eukr g& ft l dh vlsj ea mcbh; ka
us vius cfruh /keZ dk ipkj , d iz kj fd;k rFkk l qur vlsj vgy l qur dk
l ozk'k fd; ka

bl h fy, myek; &l qur ustc l s ; g fcnvr bztkn gpbz g\$ bl dk [k.Mu
djrs vk, gA vlsj gj ; x ea bl fo"k; ij cgr dnl fy[kk tkr jgk g\$ rkfd
tk yls bl fcnvr ea fyhr ga mlga l ko/kku fd;k tk, vlsj bl l s l æb/kr
mBk, tkus okys izuka vlsj l unskak fujkdj.k fd;k tk, A

dj vku , d gnhl dk l k/kj.k Kku j [kus okyk eq yeku Hkh ; fn U; k; , d
cf) l s dke ys rks bl el vys dh okLrfodr k tkus ea ml s dfBukbz ugha gkskh]
fdlurq cjk gks rvLI q; vlsj gB dk tks vkneh dks vU/kk cuk nrh gA cgj gky
l kkl; eq yekuka dh 'kkl fplrk vlsj [k] [kgh ds drD; ds vk/kkj ij bl l s
l æb/kr , d Qrok iznr fd;k tk jgk gA

I mnh vjc ds ,d egk /ke&'kL=h , Ø Hk"; dkj vYykek egEen fcu I kysg
vy&ml ehu jfgegYykg Is izu fd;k x;k fd% uch I YyYykgq vyfsg o
I Yye ds tle fnol dk mRl o eukuk ds k gS rks mlgka us mRrj fn; k%

i Fke% i&Ecj I YyYykgq vyfsg o I Yye ds tle dh jkr fuf'pr : i Is Kkr
ugha gS cfYd orEku ; k ds dNl Kkfu; ka dh rgethd ; g gSfd vki I YyYykgq
vyfsg o I Yye dk tle fnol &fu'fpr : i I & jchmy&v0oy dh uoha jkr gS
bl dh ckjgoha jkr ugha gA bl vk/kkj ij jchmy&v0oy dh ckjgoha rkjh[k dks
i&Ecj I YyYykgq vyfsg o I Yye ds tle fnol dk t'u eukuk , srgkfd : i
I sfujk/kkj vksj olrflFkr dsfo:) gA

f}rh; % 'kjbl &/kfed& n"V dsk Is Hkh t'u ehykn eukuk vuk/kkj vksj voSk
gA D; kfd ;fn og vYykg dh 'kjhvr &/ke&'kL=& ea Is gkrk rks i&Ecj
I YyYykgq vyfsg o I Yye mls vo'; eukr; ; k mEer dks bl dh I puk nra
vksj ;fn vki usbl seuk; k gkrk ; k mEer dks bl dh I puk nh gkrh rks bl dk
mYy[k I jf{kr : i Is ik; k tkuk vfuok; Z FkA blfy, fd vYykg rvkyk dk
Qeku g%

إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ — [سورة الحجر: 9]

^ge us gh bl ftelz &dj vku& dks mrkj k gS vksj ge gh bl dh
I j{k dk djus oky gA** ¼ jrv&fgt%½

tc mijkDr fdl h pht+ dk iek.k ugha gS rks Kkr gvk fd ; g vYykg
rvkyk ds /keZ ea Is ugha gS vksj tc og vYykg rvkyk ds /keZ ea Is ugha gS rks
gekjs fy, tkbzt+&oSk& ugha gSfd ge bl ds }kjk vYykg rvkyk dh mikl uk
dja rFk bl ds }kjk vYykg rvkyk dh fudVrk ikr dja tc vYykg rvkyk
us gekjs fy, viuh fudVrk ikr djus ds fy, ,d fuf'pr ekxZ , Ø iFk
fu/kfjr dj fn; k gS vksj og ekxZ ogh gSft Is i&Ecj I YyYykgq vyfsg o I Yye
us n'k; k vksj fn[kk; k gS rks fQj gekjs fy, &tcfd ge ml ds nkl vksj clns
g& ; g ds s oSk gks l drk gSfd ml dh fudVrk ikr djus ds fy, viuh vksj
Is dkbZ ekxZ vksj iFk vfo"dkj dja ; g vYykg rvkyk ds ifr ,d vij/k k gS
fd ge ml ds /keZ ea fdl h , dh pht+dks oSk ?kS"kr dj yaftl dk bl /keZ Is
dkbZ l aak vksj yxko ugha rFk bl Is vYykg rvkyk ds fuEufyf[kr dFku dks
>Bykuk fu"df"kr gkrk g%

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتِمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي

وَرَضِيَتْ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا — [سورة المائدة: 3]

^vkt eð us ríggjks fy, ríggjks /keZ dks l Ei wKZ dj fn; k vKj rø
ij viuh uer &vupEik vKj midkj& Hkj ij dj nH** ¼ jry
ekbzhk%½

vr% ge dgrs gð fd ;g t'u ehykn ;fn /keZ ds iwKrk ea l s gS rks bl dk
i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye dh eR; q l s igys ekSm gKuk vfuok; Z gS vKj
;fn og /keZ ds iwKrk ea l s ugha gS rks ml dk /keZ l s gKuk l EHko ugha bl fy,
fd vYykg rvkyk dk DFku gSfd%

^vkt eð us ríggjks fy, ríggjks /keZ dks l Ei wKZ dj fn; kA**

vKj tks 0; fDr ;g xøku djs fd og dekys nhu &/keZ ds iwKrk& ea l s gS
gkykð ml dk otm i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye ds ckn gKk gS rks ml
dk ;g dguk bl vk; r dks >Þykrk gð

bl ea dkbZ l Unsg ugha fd og yKx tks i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye ds
tle fnol dk t'u eukrs gð mudk mnæs; i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye
dk l Eeku] vki dh egCcr dk in'ku vKj yKxka ds Hkhrj bl t'u ea i&Eicj
l YyYykgq vyfg o l Yye ds ifr euklko dks mHkKjuk gð vKj ;g l eLr phtæ
bcknr &mikl uk& ea l s gð i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye l s iæ bcknr
&mikl uk& gS cfYd vkneh dk bæku ml l e; rd ifjiwKZ ugha gKs l drk tc
rd fd i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye ml ds fudV ml ds ik.k] ml dh
l æku] ml ds ekrk firk vKj nfu; k ds l eLr yKxka l s vf/kd fiz u gKs tk; ð
rFk i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye dk l Eeku djuk bcknr gS bl h idkj
i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye ds ifr Hkhouk dks mHkKjuk /keZ ea l s gS D; kðd
bl ea vki l YyYykgq vyfg o l Yye dh 'kjhrv dh vKj : tgku ¼ vfhk: fp½
ik; k tkrk gð vr% vYykg rvkyk dh fudVrk ikr djus ds fy, vKj ml ds
i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye ds l Eeku ds fy, i&Eicj l YyYykgq vyfg o
l Yye ds tle fnol dk t'u eukuk bcknr gKk] vKj tc ;g bcknr gS rks
dHh Hkx ;g tkbt+&oSk& ugha gS fd vYykg rvkyk ds /keZ ea , ð h pht+ bZtkn
dh tk, tks ml dk Hkx ugha gð bl fy, t'u ehykn eukuk fcnvr vKj gjke
&fuf"K/k& gð

bl ds vrfjDr ge l qrs gð fd bl t'u ea , ð s eudjkr &voSk dke& ik,
tkrs gð ftlga u 'kjhrv oSk Bgjkrrh gS vKj u gh fgLI vKj cf) A bl ea yKx
, ð s d+ms &uch l YyYykgq vyfg o l Yye dh izkð k ea dfork, & xkrs gð ftu
ea i&Eicj l YyYykgq vyfg o l Yye ds ckjs ea xgyq &vfr'; kDr& ik; k tkrk gS
;gk rd fd og vki l YyYykgq vyfg o l Yye dks vYykg rvkyk l s cMk Bgjk
nr's gð vYykg dh iukg!

mlgha eqdjk r ea l s ;g Hkh gS tks ge dN t'u eukus okyæ dh e[~~l~~rk vls
cf) ghurk ds ckjs ea l p r s g s f d t c t l e d F k i <æ s oky vki l Y y Y k g q v y f g
o l Y y e d s t l e d s o . k u i j i g p r k g s r k s l e l r m i f l F k r y k s , d l F k [k M s
g k s t k r s g s v l s d g r s g s f d i s f e j l Y y Y k g q v y f g o l Y y e d h : g m i f l F k r
g k s x b z b l f y , g e m l d s l E e k u e a [k M s g k r s g s ; g v R ; U r e [l k r k v l s
cf) ghurk g s r F k k v n c v l s l H ; r k ; g u g h a g s f d o g [k M s g k s t k ; s b l f y ,
f d i s f e j l Y y Y k g q v y f g o l Y y e v i u s f y , [k M s g k s d k s i l U n u g h a d j r s
F k s r F k k v k i l Y y Y k g q v y f g o l Y y e d s l g k c k j f t + Y y k g q v l g e] & t c f d o g
y l s k a e s l c l s v f / k d v k i l Y y Y k g q v y f g o l Y y e l s e g c r d j u s o k y s v l s
g e l s d g h a v f / k d i s f e j d k l E e k u d j u s o k y s F k s] v k i d s t h o u e a v k i d s
f y , [k M s u g h a g k r s F k s D ; k a d o g t k u r s F k s f d v k i b l p h t + d k s u k i l U n d j r s
g s r k s f Q j b u d k Y i f u d p h t k a d k D ; k , s r c k j A

;g fcnvr &t'u ehykn dh fcnvr& rhuka ifrf"Br lfn;ka ds i'pkr vflrRo ea
vkbz g\$ vls bl ds vlnj ,s eqeajkr fd, tkrs g\$ ftu l s v l y / k e z e a
[k y y 1/2 c x k M 1/2 v k r k g s b l d s v f r j D r b l d s v l n j i q " k , @ L = h d k
b [k r y k r 1/2 e J . k 1/2 v l s v l ; c j k b z k a g l s h g s 1/2 Q r k o k v j d k u y & b l y k e] y [k d %
e g E e n f c u l k y g v y & m l s h u j f g e g l y k g i " B l - 172 & 174 1/2

1/2 r k m j g e k u f t + k m Y y k g 1/2
atazia75@gmail.com